



В. Н. Соловар

ХАНТЫЙСКИЙ ЯЗЫК

Сборник заданий и упражнений

(1-2 класс)

Департамент образования и молодежной политики
Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

Бюджетное учреждение ХМАО – Югры
«Обско-угорский институт прикладных исследований и разработок»

В. Н. Соловар

ХАНТЫЙСКИЙ ЯЗЫК

(казымский диалект)

Сборник заданий и упражнений

(1–2 класс)

Ханты-Мансийск

2012



УДК 811.511.1(=511.142)

ББК 81.2 Хан

С 60

ISBN 978-5-905751-15-8

Рецензент:

Л. Т. Спирякова

Соловар, В. Н.

С 60 Хантыйский язык. 1–2 класс : сборник заданий и упражнений / авт.-сост. В. Н. Соловар. – Ханты-Мансийск : Изд-во ЮГрафика, 2012. – 63 с.

Данное пособие представляет собой сборник заданий и упражнений, составленных на основе действующих программ и предназначенных для закрепления основного содержания начального курса хантыйского языка.

Пособие предназначено для учащихся и учителей начальной школы, а также может быть полезно родителям для самостоятельных занятий с детьми.

УДК 811.511.1(=511.142)

ББК 81.2 Хан

ISBN 978-5-905751-15-8

© Соловар В. Н., составление, 2012

© Соловар Д. Г., оформление, 2012

© ООО Издательство ЮГрафика, издание, 2012

© БУ ХМАО – ЮГРЫ «Обско-угорский институт прикладных исследований и разработок», 2012

ГЛАСНЫЕ И СОГЛАСНЫЕ

1. Собери грибы в кузовки



Гласные



Согласные

2. Какие буквы нужно вставить?

Х	О	
---	---	--



Х О



Н Т Э П



Н Т Э П



к р



к р



Й Ш



Й Ш



х р



х р



в н ш



в н ш



3. Выпиши из каждого слова в один столбик гласные, а в другой – согласные.

хумэсвөл _____

вөщвөл _____

пйщар _____

тулэх _____

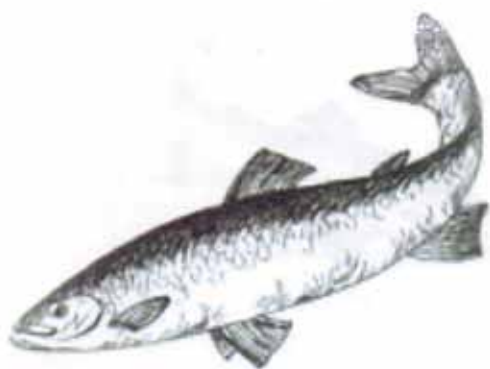
4. Пропали буквы. Гласные впиши **красным** цветом, а согласные – **зеленым**.



__ўмәт



но __ әр



вў __ ш



лы __ әнта



пан __ җ



х __ җра



к__рш



х__шҢа



хӑ__л



__ош



__ов



тыл__щ

Моньщэптэт Загадки

5. Уша верэ.

Амамэтщэм... Илн сот, нөмн сот.

--	--	--

--	--	--	--

--	--	--	--	--

Дошэк ван сөхэм

--	--	--	--	--	--

Сот хө и йош

--	--

--	--	--	--

Хөдэм вүрөп шөмлэң йүх

--	--	--

6. Допиши слово, меняя гласные и согласные.

Нәңэн мәсэм __үв,
Алпа, тывэл, __үв.



Пухем ваттэс __ух,
Мәнем төтал, __ух.



__үлэх пана латэс,
__улэх щята вөйтэс.



Вошн __ўт хөрдәс,
Хўды __ўт йэтшәс.



Аңкәм нуви х__р дөтәс,
Ащәм йилдәп х__р верәс.



Йайәм п__на мәнәс,
Хопәм п__на хойәс.



7. Пўквайәт дөмәтсәт. Буквы заблудились. Напиши слова правильно.

Уйв, йа, рўк, ху, шой, тнда, дўх, йвэ, рад, хәс, шамух, лим, щак, вам, шикэ, тох, ен, иим, хуп, хуйатәт, ивэ, тепхоң, пасду, рөк, шәпкўн, санпә, на, нтхи, тўп, снө, лыња, хињу, карсак, хәйу, эйв, ринь, соп, ньиош, дывў, пкада.

8. Образуй и напиши новые слова.

Ущхўд, сыйәт

В пуквайәм худты мәнәс,

Дөйңәд, йўкана **С** пуква дольәс.

Ма вохдэм **вух**,
Тыв пундэт ____.

Тута дoльэс **сўв**,
Ин тәм ваңкэс _____.

9. В выделенных словах под гласными поставь точки, а согласные подчеркни.

Прэтлошэньйа сухэнтыйэн пунда **сос**.

Йўх сайн наврэс **пос**.

Кўшар омсэс йўх **дыйа**,
Эвем кўншемэс **тыйа**.

Оңтəң **хир** щата уд,
Турнəң тəхи кўтн.

Кай̄ои кэдн доийэд,
Пай̄ои ай даңки ньөхэд.

Ма эвем партсэм әдты **көр**,
дўв әдмал **кар**.

М унтасн һаврэмэта өмэщ,

Хурамəң хушапа пундайэм.

С пида пөшас ныра датдэм,

Ма олдҗемэн лупдэт:

"Хотд ван, дєпҗэд хўв".

СЛОГ ЙАСЭҢ ШӨП

Йасэң луптэнэн дүв ай шөпийэта ортэсэд – щит слок.

Кашэң слок гласной сый тайэд. Кашэң йасэң щи арат слок тайэд, муйкем гласной сый тайэд.

Слок тывэд:

- и гласной пўква эвэдт
(э-ви)
- гласной па и согласной эвэдт
(по-рэх-шөп)
- и гласной па согласнойэт эвэдт
(пан-не)

ПРОВЕРЬ СЕБЯ АРТАДЭ

1. Слокэт эвэдт йасэңет вераты. Идта щўртады. Муйарат тата слок?

Аң, кем, _____

ну, на, эң, и, рэм, пас, ўв, мак, йэм, рэщ, сэң, лэ, йа, ньө, ма, да, оң, и, дэң, ты, ху, ви, эд, й, нă, оң, йи, ви, йе, ө, ты, ды, рэм, кă, та, тө, ы, хо, ду, рэ, да, йэ, хо, кў, о, эн, эд, дэң, кем, э, йем, пи, дэ, да, эм, дэ, ап, ы, дэ, ие, па, мал, мў, аң, ны, тем, э, лэ, да, се, сы, йэт, ви, пе, ху, йа, то, хă, пит, ты.

2. Тәм слокәт унтасн арсәр йасңәт хәншаты.

ХО



МИ

ТУ

3. Мосты слок Һота. Муйарат слок кашәҗ йасәҗән?

ав _____

пә _____

вў _____

нох _____

аҗк _____

ан _____

хў _____

ух _____

4. И слок тәйты йасәҗәт нух хәншалды.

Выпиши слова, в которых один слог.

Сопәк, хот, аци, вот, ишһи, амп,упи, сорт, шовәр, вух, пәсан, көрт, эви, вөнт, васы, вух, пўпи, сәх, тови, хоп, хөдәм, вурҗа, ит, ухшам, сўс, ищки, йай, питы, дов, йухан, пух, вөры, ов, хәнты, кәд, вўрты, вўнш, кәв, вотас, сос.

5. Йасәҗәт кәрта. Нух хәншалды. Лупа, муйарат слок кашәҗ йасәҗән.

Составь слова. Запиши их в строчку. Укажи, сколько слогов в каждом слове.

Ух

шам

шов

дўв

путлаҗ

шамәп

На

вэртнэ

й

нжк

нжкэң

рэс йўх

мэт

Да

в

вэдты

вэрт

йэм

нт

нжи

Ма

ви

вэң

кла

кщэм

рпа

**6. Йасҕэт ара питсэт. Йаха аҕтааы па ханша, муйсэр
воһщэмутэт хинт дыпийэн вөлдэт.**

Слова рассыпались. Собери их и напиши, какие ягоды
нужно положить в берестяной кузов.



7. Хўдэт йиҕка есдалды.

Засели рыбу в водоём.

дар, мэвты, йэв, кэры, вўнш, щэпар, хэнты хўд, мухсэҕ.



ОТДОХНИ РўЪЩА

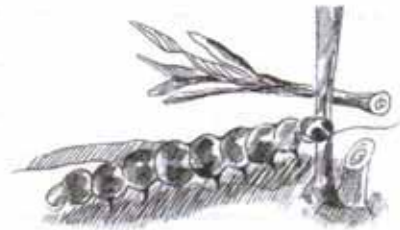
9. Слокәт омәсты тәхи пелшадән. Тывәм йасңәт нух хәншадән. Слокәта ортады.

кава

хумәс

10. Йасңәт вера. Муйарат слок кашәң йасәңән?

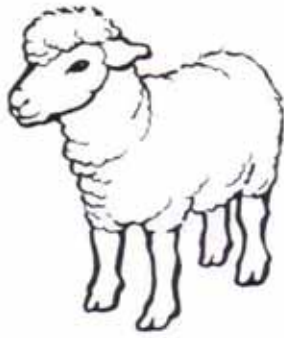
С



әс



Й



В



11. Нөмөлдүм па нух ханшалды **КА** унтасн тывты йасңэт.

кавэр, кар,

каһь _____

12. Нух ханшэ тэм путрэн дүңэтты са. Йасңэт слока орталды.

Но|хэр

Сү| са йис. Йам хят|дэң тө|рэм. Но|хэр йў|хэн нох|рэт вө|на
йўв|мэд. Ка|шэң нох|эр ил|пи|йэн нох|рэт ке|рэб|льэ|дэт. Мул|сэр
вой дэ|вэм нох|рэт уд|дэт. Ан|ши па пунш|мал. Өмэщ вөн|та
йаңх|ты.

13. Нух ханшэ тэм путрэн дүңэтты са. Йасңэт слокэта орталды.

Кабивенш

Йўх нўвэн вөн вўрты каби уд. Ци войэн вөйэмн вөд. Кабэн
вусты семэп, палд тыйңэл русы тайлэңэн. Дўв йөр па пасты.

Йасңэт па пӑнта тӑты

Йасңэт и пӑнт эвӑлт па пӑнта слока ортман тӑдыйӑт.

*

И пӑкџа пӑнтӑн хӑйты муй па па пӑнта тӑты ӑн мосл.

ПОС

вант-ты, ху-шап, дӑ-ңэт-ты

- И слок тӑйты йасңэт па пӑнта ӑнт тӑдыйӑт (хоп, вӑнт).
- И пӑкџа тӑйты слок па пӑнта ӑнт тӑды (хӑл, йӑв, вӑнш).
- **Й** пӑкџа па пӑнта тӑтыйӑн йира ӑнт вӑды (йӑм, со-йӑм, мой-пӑр).

ПОТРЕНИРУЙСЯ

Вӑралы тӑм партӑпсӑт

1. Нух хӑншалды йасңэт, слокӑта ортман, па пӑнта тӑты пӑта. Перепиши, разделяя слова на слоги для переноса.

дӑ-ң|та|ты, ньухӑс, йиңк вой, ищки, дӑшӑк, мӑндӑм, йернас, йиңк, кӑнш, вот, хӑшӑа, эви, ньалы, кӑван, кӑши, усӑм, ат, хот йит, лушьӑх, пӑсан, вӑндтыйлдты, шайпӑт, саккар, посңӑн, щӑп, пӑн, ишьни, сӑр, дух, дов, реп, щипцӑрӑк, вурӑа, дӑл, арилдӑв, катра, йилдӑп, венш, йерт, дӑ-ң, кер, дӑнщ.

ПОС

да-ңки, даң-ки

Воңщәмут _____

Йасәң _____

Хәнши йўх _____

Шай пўт _____

Семҗән _____

Пеши _____

өхәл _____

сәңкеп _____

кавәртәм _____

Һухи _____

шөмәх _____

порәхшөп _____

дәңкәр _____

хөхәл _____

4. Па пәнта әнт төты йасҗәт нух хәншалды. Выпиши слова, которые нельзя перенести.

Сөх, пойтэк, шовәр, тәл, тыдәщ, мис, пәрәщ, сўс, мөрәх, ан.

5. «Хошәм йиҥк кавәрта» слока ортты пищ тәйты йасҗәт эвәдт. Йасҗәт слокәта орталды па пәнта төты арсәр щирн.

«Свари уху» из слов, которые можно разделить на слоги для переноса.

Сорт, кәры, кәдщи,
йэв, мэвты, сөх, сурәх,
мәдәҗ хўд



6. Йасҗәт нух хәншалды. Слокәта орталды па пәнта төты арсәр щирн.

Вөнши, наҥк, нохәр, йөм йўх, нохәр йўх, Һудҗи, хөд
йўх, пәшар йўх, анши, вөщвөд, хоп йўх, ай мөрәх, хумәсвөд,
ампвөд, вўрмәль, сэвәпсы, йохәм воҥщәмут, йөм, мөрәх, пәшар,
тохтәҗвөд, шөмши, туләх, хәш.

Рўьща ОТДОХНИ

7. Йасҗәт олтады.

Щит иса вөтаҗ йасҗәт,

Кашәҗ Һаврөм вөдлә.

А пўквә дыв тәйләт,

И-кәт пўш тыв кәртә.

Њ К Щ Щ И

К Ё Щ Р

С К К Р

П Ъ Т

М К Л

Д Р Щ

Щ Ё Ш К Н С Ё Х

С П Э Л Л К

8. Па пӑнта тӑты пӑта йасӑт йӑд ӑотады.

Пух _____

Йай _____

Дор _____

Хоп _____

Кэв _____

Пан _____

Реп _____

Од _____

9. Кашәң йасәңән мултас слок вөйта. Тывәм слокәт эвәдт йасәң кәрта. Слокәта ортады па панта төты арсәр щирн. В каждом слове найди лишний слог. Составь из слогов слово. Раздели слова на слоги для переноса всеми возможными способами.

Пәдминәң, тыпидәщ, тўтораәт.

АРТАДЭ

10. Нух хәншә. Спиши. Хәншә тәм путрән лупты са. Йасәңәт слокәта ортады.

Вөры хонәңән кәрщ рөп вөд. Рўьщәты хәтл, тәта ар һаврөм. Вөләкщән па Аннайән йилдөп дүхн дөтсайңән. Пәста рөп идпийа ши төдыйңән. Тимайән өхәд, тәйәд, дўв ай һаврөмәт төбльәд.

11. Нух хәншә. Спиши. Хәншә тәм путрән лупты са. Йасәңәт слокәта ортады.

Адәң са доңща йис. Шоврийә варс идпийән омсәс. Ухәд, нух адмәс. дўв мухәдайәда мўв нувийа йўвмал, сүхәд, па нувийа йис. Ай пушхийә доңщ сөмәт дўңтәс.

ПОТРЕНИРУЙСЯ

Верады тәм партәпсәт

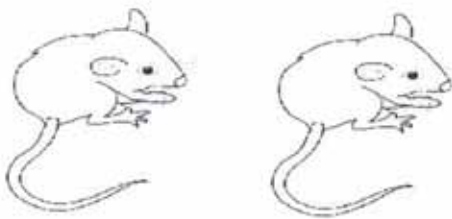
1. Нух хәншалды. Илта щүртады кәт пурмәс постәты йасһәт. Спиши. Подчеркни слова, употребленные в двойственном числе.

Хилды, вэйһән, сўс, ащи, йайһән, пухәт, апщи, йай, неһһән, һавремәт, пухһән, эвеһән, ов, көрһән, пәсан, шәнш, пушхәт, луһщәх, анәт, һирһән, пўтәт, сөнәт, хинтәт, мавәт, һаһәт, хўдәт, посһән, саккарәт, тәд, йернас, кашәт, милһән, сәх, ухшам, вўдәт, дапкайәт, васәт, йуханәт, вўсәт, дорәт, пәдәһ, хөсәт, щўләт, хун, йошһән, мисәт.

2. Прочитай предложения. Поставь к ним вопросы. Запиши эти вопросы.

1. Ма нeмeм Кeщтa. _____
2. Ма йaн oдa йисeм. _____
3. Ма ньaлдмит клacсн вoндтыйдeм. _____
4. Дeхceм нeм Пeтeр. _____
5. Дyв мa пидaмa вoндтыйeд. _____
6. Дyнeн мин aнкшaщeм кeртa йaнxсeмeн. _____
7. Щaтa вyдeт вaнтceмeн. _____

3. Напиши слова во множественном числе.



ай даңки _____



ньаврeм _____



ай Һаһ _____



мав _____

4. Рөтна постәты йасңәт аьалы. Нух хәншалды оләңмит веншән. Назови слова, обозначающие родственников. Запиши их в 1 лице единственного числа.

Аңкаңки, ащи, апщи, дов, мав пирәм, хур, дөхәс, сәм, хор мис, эви, дөп, вух, хилды, рөтна, пирәщ ими, шай пўт, пушкан, реп, вош, йай, упи, аңкщаци, хилднә, йай, щаци, көрт, хәнәм, пух, апәлнә, йўх ан.

5. Заберись по лесенке.

а	н	э	
---	---	---	--

 3 л. ед.ч.

й	ў	х	э	
---	---	---	---	--

 2 л. ед. ч.

с	ў	м	т	е	
---	---	---	---	---	--

 1 л. ед. ч.

6. Выпиши слова с буквой э в суффиксе.

Щўлэт, хот хяр, кўншэп, лаҗкэп, пәсан, Һаврёмҗән, кэшэт, нохрэт, эвэт, хопҗән, дупасэт, лаҗкэп, лыпэнта, ай мөрэх, сэвэпсы, тулэх, тыдэщ, әкэтэд, мәндәм, өпэт, неҗҗән, йертәҗ, меләк, Һаврёмэт, акаһльэты, тохтәр, аҗкәд, нохәр, кўншэп, йайҗән.

7. Назови женские имена.

Матра, Щерки, Көщта, Марпа, Вөләкци, Сойа, Тима, Щеман, Петөщ, Оља, Макщәм, Ващка, Вўльйа, Вөщэп, Йэкөр, Йэһа, Кўщма, Таһда, Өкөп, Наста, Микай, Таһйа, Ваһа, Пуркөп, Шэһка.

ОТДОХНИ Рўъща

8. Арталдэ па нух хәншэ йухи хәщәм йасәң. Пирийа **Ы** муй **И** хәнши мосәд? Угадай и запиши последнее слово.

Нәң дэты пәсана тўвалды
Анши па _____.



Ма хәра сәсы вортты мәнсәм,
Па щәта _____ шивалдәсәм.



Вөн дора пиры датәс,
Дор холпа _____ хойәс.



Аңкәм мәнәм һалы мойдәс,
Упәм _____ кавәртәс.



Көрт хәрийән эви йунтәд,
Вөнт сәмән _____ енәмәд.



Эвәм _____ воһд,
Кәвәм ванши дәд.



Моһьщәптәт

9. Уша верэ.

Йӱх тый вел довәң хө.

д				
---	--	--	--	--

Йиңк илпи сәмең калащ.

п				
---	--	--	--	--

Йӱх тый хӱв пос.

а			
---	--	--	--

Йиңк илпи сот сем.

х				
---	--	--	--	--

ПРОВЕРЬ СЕБЯ

10. Нух хәншэ. Вөйтады па илта щӱртады Ы па И пӱква тӱйты йасәң дәрәт.

Ащәм йилдәп кәши верәс. Аңкем һухи кавәртәс. Тӱдн аңкщәщәм ошһи дәмтәс. Йайәм йилдәп кӱры төс. Товийән һаврәмәт ай вөнши омәсләт. Ходләп питәрн суры дӱрийәд. Тӱмхӱтл ма кәдци төсәм. Тӱм ол ма анши воһщсәм.

2. Идта щўртады местно-творительной падежн вѳлды йасңэт.

Дѳйңема, ампэн, вухн, миса, сѳн, пўн, лўк, тыдэщэн, вѳта, вѳтасн, хопн, сортэн, хўда, пан, йухан, ащэн, йўха, йўхэн, пўсан, вѳнщэмута, рѳпэн, мўва, мўвэн, уха.

3. Нух хўншалды йасңэт. Идта щўртады лично-притяжательной суффикс тўйты 2 веншэн вѳлды йасңэт.

эл		_____
эн	Хот	_____
этн		_____
ем		_____
емн		_____
эв		_____

4. Па хурасѳпа йасңэт вералды. 3-мит венш ат тўйдѳт.

Пундѳм _____

Вердѳм _____

Ўвдѳм _____

Улдѳм _____

5. Олдѳмит веншэн вѳлды йасңэт вѳйта. Найдн слова, употребленные в 1лице. Подчеркни их.

улдѳм

дѳлмѳн

вердэн

төдэн

мәндэв

6. Прочитай. Какие из данных слов называют предметы, какие – действия предметов, какие – признаки предметов?

хурамәң

йеңк

тывэс

епдәң

йернас

детут

7. Прочитай. Поставь к каждому слову вопрос. Найди лишнее слово.

Пух, һавремәт вөндтәты не, вўды давәдты хө, непәк.

Кәры, сорт, сурәх, йухан.

ОТДОХНИ Рўьща

8. Угадай и запиши пропущенное слово.

Сўса йис. Мўң вөнта мәндэв.

Хумәсвөд па туләх_____.

(вердэв, төдэв, дедэв)



Хот даңдема вурҕа датас,
Ух _____доһыщ пай питас.



Ащем холдәп омсас,
Апщем сопэк _____.
(пунәс, дөмтәс, вантәс)



Тәда йис. Күщарән өңха удәс.
(омсәс, дуңәс, мойдәс)
Ай ампләнкәм хота _____.



Көккөк имем йухтәс,
Адпа мөрәх _____.
(күншәд, төс, дәс)

Хәшңаләнкәт дөпәс төдәт,
Йертәң хәтдәт _____.
(мәнсәт, сүхәнсәт, дүңәтдәт)



Вэлпэслэты мандэм,

Панэн тухэл _____.

(льонщдэм, алдэм, вантдэм)

детут мурта дева,

нэдэң ай даңкийа ал _____.

(манна, йўва, ваңка)

Камн йертэңа ки йил,

Нурема ма уддэм,

етэр хятда йил,

Ищки эвэлт _____.

(вөщдэм, няхлэм, палдэм)

Моньщэптэт

Йўх тый вел довэң хө.



Йиңк илпи сот сем.



Хотд ван, депңэд хўв.



ПРОВЕРЬ СЕБЯ

10. Найди слова с лично-притяжательным суффиксом 3 лица. Выпиши их.

Аңкэл, көртем, упэл, овэн, немэл, вошэл, дөхэс, калаш, вўлка, йухэл, щухал, ашколайем, лăптэл, тухлэн, даңкем, ампэн, ухэл, хунем, ащэл, акањем, олэм, ишњем, хот даңлэн, хоңтепэн, хот йитэл, Щемйайэн, өхэл, йиңкэн, сем, холдэп, тухлэң хопэв, кăртөпкэйэл, ашкапэн, хушапэл, семңэл, нурэл, тиван.

11. Подчеркни сочетания **њщ, **нш**. Измени слова так, чтобы они отвечали на вопрос муйсэр? Подчеркни суффиксы в получившихся словах. В каких словах есть непроизносимые согласные?**

Анши _____

Ванши _____

Вөнши _____

Доњщ _____

Кенш _____

Кўнш _____

Воњщэмут _____

ПОТРЕНИРУЙСЯ

Верады тām партәпсәт

1. Назови детей ласково. Запиши эти имена. Выдели сочетания согласных.

Вөнтәр

--	--	--	--	--	--	--	--

Вөщәп

--	--	--	--	--	--	--

Кўщма

--	--	--	--	--	--	--

Көщта

--	--	--	--	--	--	--

Макщәм

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Сколько здесь слогов?

2. Выпиши слова с **нь**.

онтәп _____

пөкатњи _____

воњщәп _____

ваньщәсты _____

әнтәп _____

әња _____

иньщәсты _____

3. Подчеркни слоги с **ю**, **ль**.

Китл, лухитыйл, ольәп,
хәтәвьльәл, һотләдам, һамадт.

һохщәм, омәсләм, вийәл,

4. Кимэтмит веншэн вөдты йасҕэт вөйталды. Найди слова, употребленные во 2 лице. Подчеркни их.

Кўншдэм, воҕщдэн, катл, кәншдэн, вўншэл, акаҕльэдэн, дапэтдэм, йаҕщдэн, хәҕатдэм, хәншдэн, навэрдэмэн, һәхдэтэн.

5. Найди Њ в середине слова.

Воҕщэп, ҕухэс, ҕадэм, луҕщэх, хәншаҕ, хөҕд, хәнши, венш мөҕхты сух, акаҕ, доҕщэҕ.

6. Найди слова с лично-притяжательным суффиксом 2 лица. Выпиши их.

Кўншпем, воҕщпэн, пөнөм, көртэл, ҕалэн, йиҕкэл, йөшэн, калащөм, воҕщпөм. _____

7. Найди слова с сочетанием согласных ҕк, ҕх, мп, подчеркни их. Составь, если это возможно, новые слова. Запиши новые слова.

Пеҕк, йеҕк, вохэл, шаҕк, һаврөм, мөҕхты, амп, тўҕк, еҕхты, ваҕкты, сеҕкты, хумп, өмпи, дәҕкәр, даҕки, лаҕкәп, өҕх, йәҕхты.

ОТДОХНИ Рўбца

8. Уша верэ па нух хәншэ щив мөстэты йасэң. Угадай и запиши пропущенное слово.

Щеркэн вөнши тыйа хөңхэс,
Ща́та _____ во́ньщэс.



Пухэл, до́ньща лакнэс,
_____ хутты хя́щэс.



Төрмэв йерта па щи йис,
Кя́т кўншэ́н кўнэ́л,
Эвэ́н _____ тэ́кэптэ́д.



Лыпэ́т кў́та, ва́рс кў́та
Ву́рты тулэх ду́ңэс.
Ву́дэ́н йохма́ йухтэ́с,
Өмэ́щ _____ ту́лмэ́с.

Выпиши слова с сочетанием согласных **нш, ньщ.**

ЗАГАДКИ Моңьщәптәт

9. Уша вәрэ.

Сер вөнт, мур вөнт сәмән питы тўшәп ики льоль.

--	--	--

Йўх күтәп данты дупас.

--	--	--

Сер вөнт, мур вөнт сўңн вўрты ухшамәң не холдәд.

--	--	--	--

Проверь себя АРТАДЭ

10. Нух хәншэ. Идта щўртады сокласной кәрәт. Спиши. Выдели орфограмму – сочетание согласных.

Ма воңщәмут воңщи тәмхәтл мәнләм. Көщтайән ма пидама
әктәщәд. Дўв воңщәп вўс. Әнпәд әнтәс. Ампемән мин йўпемән
хөхәд. Тәм путрән лупты са хәншэ. _____

11. Нух хәншэ. Илта щўртады сокласной кәрэт. Спиши. Выдели слова с сочетанием согласных.

Сўса йис. Лыпәт хойты нуви. Мўв иса вўщдәм лыпәтән ләп
питса. Хәтләң хәтл. Камн мир шөшилдәт. Меләк. Һавремәт
йунтдәт. Роликән хәтәбльәдәт. Пирәщ йох камн омәсләт. Хәншэ
тәм путәр лупты са.

Вөн пўкѵа йасңэтэн

Хәннехө нєм, ащэн нєм, опращ нєм, вой нєм,
мўв-авэт нєм вөн пўкѵа са хәншда.

Пос

Тарлин Петэр, Питы щорс, Ас, Дәңал,
Дэв, Хәнши ампем.

ПОТРЕНИРУЙСЯ

Вералы тәм партәпсэт

1. Нух хәншалды.

Ма нємем _____

Опращ нємем _____

Аңкем нєм _____

Ащем нєм _____

Упем нєм _____

Йайәм нєм _____

Апәлем нєм _____

Апәлнеңем нєм _____

Аңкаңкем нєм _____

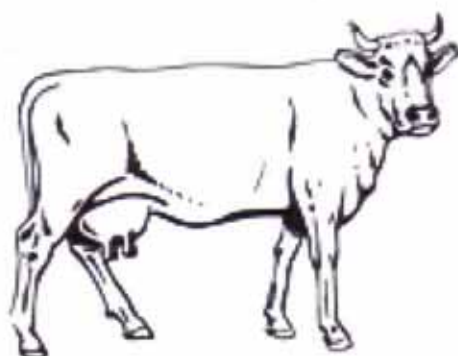
Аңкщәщем нєм _____

Ма дөхсөм нөм _____

Дөйнөм нөм _____

2. Подпиши к каждой картинке название животного и его кличку







3. Нух ханшалды. Спиши.

Йом вош, Сөрханл, вош, Сўмәт вош, Москва вош, Петәр вош,
Касәм йухан, Айдат йох вош хўлы, Пушкин вош хўлы, Сўмәт дор,
Ас, Дәңал, Красной площаъ, Ваъщавт көрт, Полнавт вош.

4. Нух ханшә.

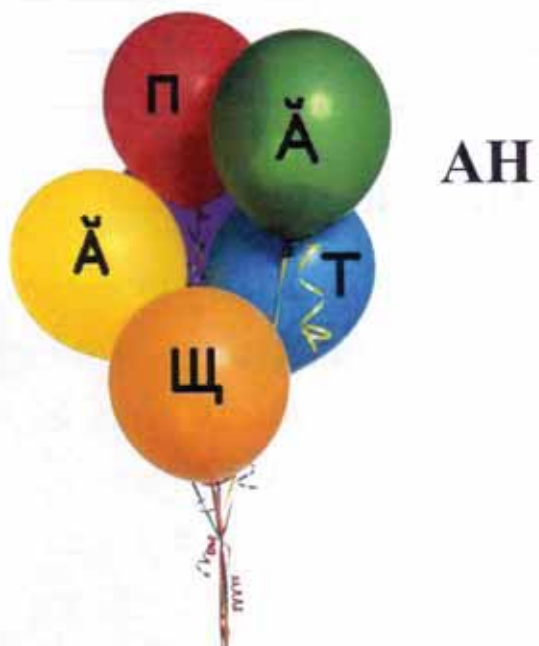
(В, в)өнтрэн (Т, т)өрәм дора мәнәс,

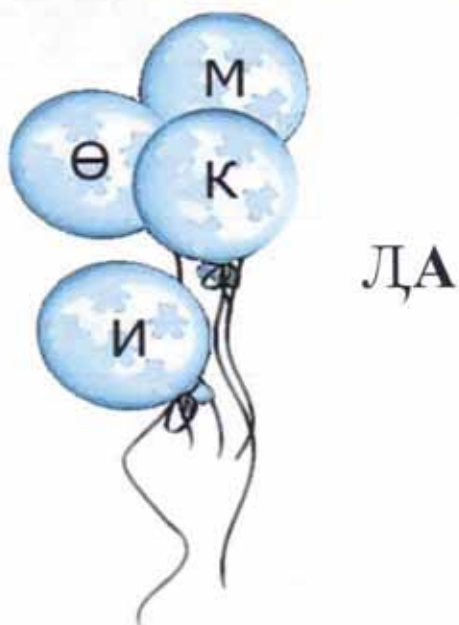
Йемәң пөхәр щәта вөд.

Вөнтән (В, в)өнтәр шивадәс,

Сора йиңка мәртәс.

5. Нем вера па нух хӑншады. Составь имена и запиши их.

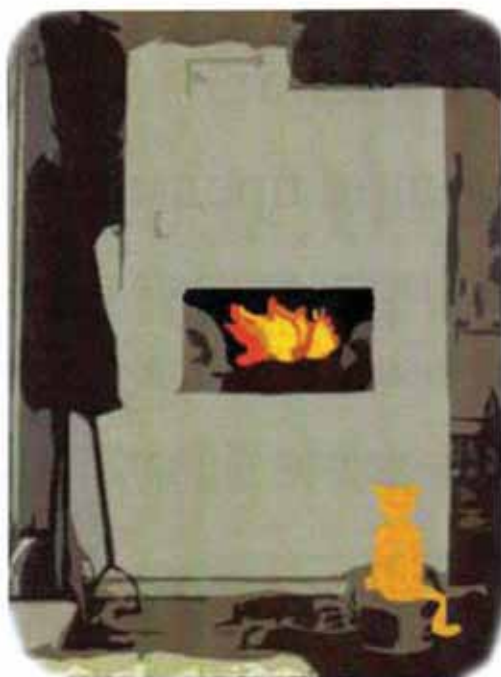




ОТДОХНИ Рўъща

7. _____

КИР



8. Допиши слово.

Муй вой щит?

Ѓудәд – пурди,

Ухәд, өмпи дуват,

Кўрыйеңәд, йўх мәшңән,

Сәмийәд, нўр йонтәсхир.

К										Є
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

Хәтл хуца, пәдәң хуца йәңхәс,
Йемәң вой па тўт эвәлт әнт пәд,
Йиңк илпийа, алпа, мәнәс.

Т						€
---	--	--	--	--	--	---

Ут постәты йасңәт

Слова, обозначающие предмет

- Хуй па муй иньщәсупсы тәйты йасңәт ут постәдәт.
- Хәннәхә постәты йасңәт хуй? иньщәсупсы тәйдәт.
- Па ут постәты йасңәт муй? иньщәсупсы тәйдәт?

ПОС

Хуй? – һаврем, йайәм, эви

Муй? – амп, вўды, хўд, хот, көрт

- И ут постәты йасңән суффикс ән тәйәд. Кәт ут постәты йасңән суффикс =ңән кәрәтәд.

ПОС

Пух, вўды, вой, вурңа

пух=ңән, вўдә=ңән, вурңай= ңән, вой= ңән

➤ Ар ут постэты йасңэн суффикс =т кәрэтәл.

ПОС

Пух, вўды, вой, вурҗа

пух=ңэн, вўде=ңэн, вурҗай= ңэн, вой= ңэн

ПОТРЕНИРУЙСЯ

Вералды тәм партәпсәт

1. Выпиши слова, отвечающие на вопросы МУЙ? ХУЙ?

Йерт, вотас, ищки, вўнш, епләң, ащи, вотасәң, ай, эви, вөн, йертәл, вўтәң, сўс, тәд, пух, йәм, катра, акаһ, нуви, ики.

МУЙ

ХУЙ

2. Йасңэт кӑт нартӑпа хӑншалды. Запиши слова в два столбика.

Дов, эви, ӧхӧл, ӧнавремӧт вӧндтӧты не, ов, вош, ош, пух, сӧмӧт, кӧншӧп, дӧнщ, мис, акем, хоӧтеп, йай, дупас, упи, нурӧм, пӧсан, пӧтшка, апӧлӧн, йонтӧсты не, пӧрӧщ, тови, лыпӧт, кӧщар, хумӧсвӧл, сӧӧӧнвӧй, пӧщар, аӧкаӧкем, савне, нем, тохтӧр.

ХУЙ

МУЙ

3. Раздели слова на слоги. Йасңэт слока орталды.

Дудаты, мелӧк, ӧвивӧл, пӧдӧӧ, семӧӧ, вӧры, хӧдӧвӧт, тӧдаӧ, дор, олӧӧмит, сӧс, сыстам, хӧдӧм, сусӧм, ташӧӧ, лыпӧт нуви, тухдӧӧ вой, йаӧ, вӧщвӧл.

4. Подбери подходящее по смыслу слово. Подчеркни слова, отвечающие на вопрос кто? – **зеленым** цветом, а на вопрос ЧТО? – **красным**.

ай пух

атӧм _____

вӧщдӧм _____

йидӧп _____

ван _____

нумсәң _____

пирәш _____

йертәң _____

кәрш _____

давәрт _____

мәд _____

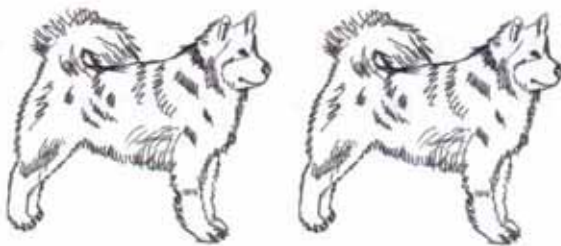
5. Посмотри на картинку и напиши, какие слова, обозначающие предметы, ты увидел. Подчеркни слова, отвечающие на вопрос **КТО?**, **зеленым** цветом, а на вопрос **ЧТО?** – **красным**.



МУЙ

ХУЙ

6. Запиши слова в нужном числе.



амп _____

кӓт _____





хот _____

кӓт _____



пөрәш _____



кәт пөрәш _____

7. Поставь слова в единственное число и запиши их.

Йуханәт, хопәт, һавремҗән, васәт, йошҗән, савнеҗҗән, торәт, йохмәт, сүмәтҗән, хәшҗайәт, дарәт, даҗкәт, картанәт.

8. Выпиши слова, которые не употребляются в двойственном числе.

Кэван, йерт, ащи, пух, адәҗ, ат, дүҗ, йиҗк, вотас, кэв, хәтл, наҗк, дөп, хинт, сәр, оҗәт.

ОТДОХНИ Рўъща

9. Измени одну букву в слове так, чтобы получилось слово, отвечающее на вопросы МУЙ? или ХУЙ?

П О С

пөр_пур_____

ка̋ъи _____

кўр _____

аг _____

сух _____

тўт _____

вой _____

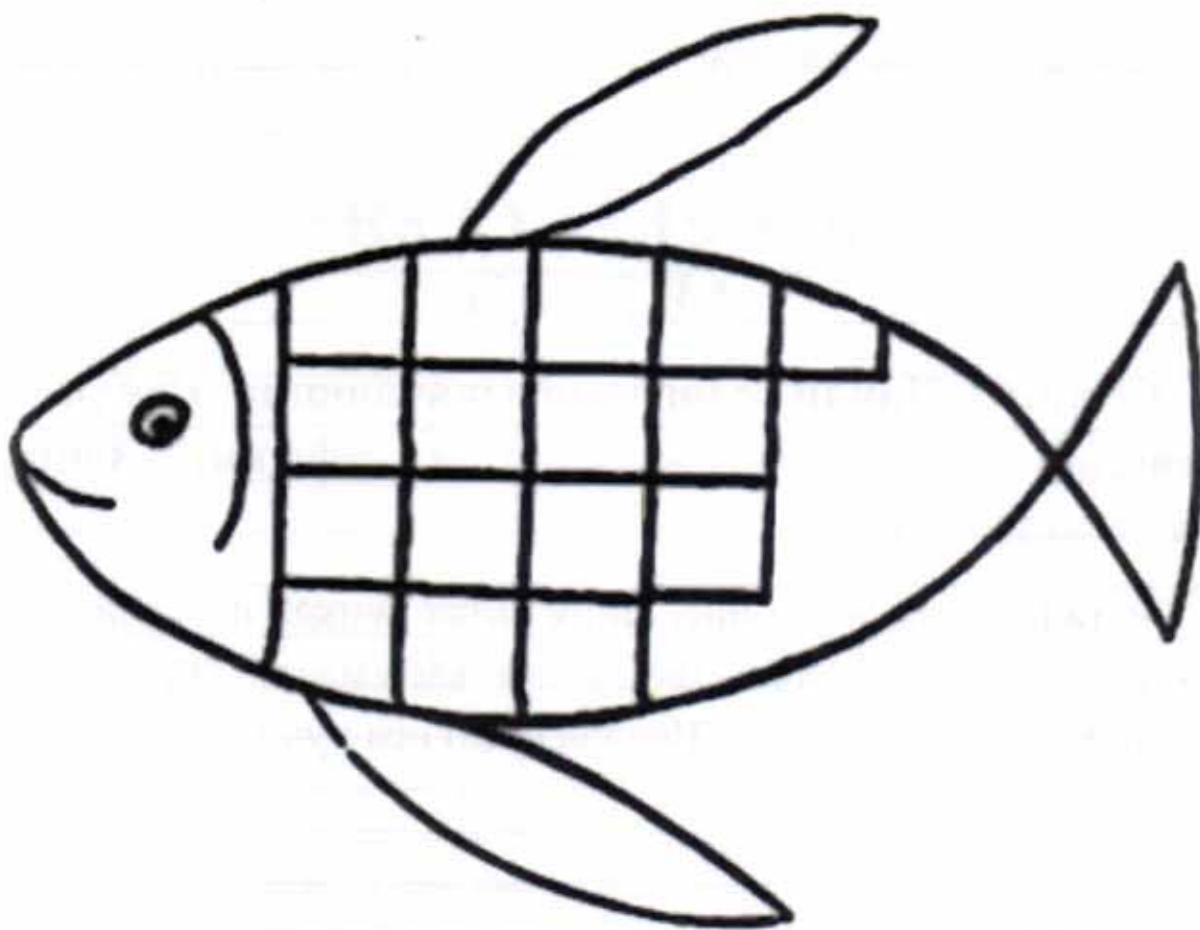
дёр _____

10. Запиши как можно больше слов, отвечающих на вопросы КТО? и ЧТО? с лично-притяжательным суффиксом 1 лица.

Веншем, хотэн, немэн, дөхсем, ащем, упэн, ьавремэд, тохтэрэд, пухем, йўхэн, сўсэв, эвэн, непэкем, пāsанем, овем, хушапэд, щосэд, ухем, венш ванты вухем, мўвем, йиҗкэд, йуханем, хинтэд, моҗщэд, войем, ишҗем, акаҗем, сухэд.

11. На какой вопрос отвечают эти слова? Впиши в таблицу названия рыб. Как называется каждая рыба, ты узнаешь из ее описания.

- 1) Эта рыба похожа на ржавый калач;
- 2) Кости этой рыбы имеют названия;
- 3) У нее три грани и есть насечки;
- 4) У этой рыбы сто рогов.



ЗАГАДКИ

Моңьщэптэт

12. Запиши ответ в единственном и во множественном числе.

Хотдаңэл, пирмәң гәхты.

Сер вөнт, мур вөнт сәмән нуви ухшамәң ими омәсәд.

Кэв семәп-пәдәп дапәт щурәс ата-хәтда рөпитдәт.

Хөдәм йаң хө сәвәрл, и хө перәтл.

ПРОВЕРЬ СЕБЯ

АРТАДЭ

13. Спиши. Найди слова, обозначающие предмет и имеющие лично-притяжательный суффикс. Запиши текст под диктовку.

Атдәдән вера ищка йис. Йиңк лотәт йеңкән потсайәт. Вотл така йис. Ай войләнкәт тыхәддада хәньемәсәт. Щәта дывәд, хошәм. Роман вурҗа ўвтәс. Шовәрләнкән иса нух пакнәс.

14. **Спиши. Подчеркни имена существительные, имеющие сочетания согласных.**

Атдэдэн йеша ищка йис. Адэң ай доңызц питэс. Марпа эвийэ ким етэс. Доңызц өхтыйэн арсэр пэнтэт. И муйсэр войлэңкэт тата йаңхсэт? Щи войэн сүхэл, нуви па пэлдңэл, хўвңэн. Дўв пэста навэрэл. Щит шоврыйэ.

15. Соедини линией названия следов животных и птиц с соответствующими рисунками. Напиши рассказ о каком-либо животном (4–5 предложений).

шовэр пӑнт



хӑнши



вӧнтӑр пӑнт



нӑухӑс пӑнт



вухсар пӑнт



вурҕа пӑнт



пойтэк пӑнт



савне пӑнт



лӱк пӑнт



пӑстэк пӑнт



Учебное издание

В. Н. Соловар

ХАНТЫЙСКИЙ ЯЗЫК

(казымский диалект)

Сборник заданий и упражнений

(1–2 класс)

Оригинал-макет подготовлен
ООО Издательство Юграфика

Подписано в печать 30.11.2012
Формат 60x84/8 Гарнитура PT Serif.
Усл. п. л. 7,9. Тираж 200 экз. Заказ № 14.

Отпечатано в типографии ООО Издательство Юграфика
628012, Ханты-Мансийский автономный округ,
г. Ханты-Мансийск, ул. Крупской, 26